No. of Printed Pages/Questions: 4/ 4

O. P. JINDAL SCHOOL, SAVITRI NAGAR

Periodic Test-I Round – I **(2026 – 2027)**

Class: VII **MM: 20**

Subject: Sanskrit **Time: 1. Hrs.**

Name: _____ Class / Section: _____ RollNo.: _____

General Instructions:- All questions are compulsory

प्र0 1 अधोलिखितं गद्यांशम् ध्यानेन पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत –

(निम्नलिखित गद्यांश को ध्यान से पढ़कर निर्देशानुसार प्रश्नों के उत्तर दीजिए)

भारतमातुः हस्ते विलसति त्रिवर्णयुतः राष्ट्रध्वजः। अहो अस्य शोभा! अस्मिन् राष्ट्रध्वजे केशरः, श्वेतः, हरितः च वर्णाः विराजन्ते। ध्वजस्य मध्ये सुन्दरं नीलवर्णं चक्रमपि शोभते। ध्वजे विराजमानाः वर्णाः चक्रं च विशिष्टं सन्देशं प्रयच्छन्ति। त्रिवर्णध्वजस्य ऊर्ध्वभागे विराजते केशरवर्णः। एषः वर्णः त्यागपरम्परयाः शौर्यपरम्परायाः च सूचकः अस्ति। ये भारतमातुः आजीवनं सेवां कृतवन्तः, देशस्य स्वतन्त्रतां प्राप्तुं सहर्षं स्वप्राणान् अर्पितवन्तः च तेषां वीराणां बलिदानं सूचयति एषः वर्णः। 'जयतु सैनिकः' इति वक्तुम् अस्मान् प्रेरयति ध्वजस्थितः अन्यं केशरवर्णः।

I एकपदेन उत्तरत– (केवलं प्रश्नद्वयम्) **(½x2=1)**

i त्रिवर्णयुतः ध्वजः कुत्र विलसति ?

ii नीलवर्णं चक्रम् कुत्र शोभते ?

iii त्रिवर्णध्वजस्य ऊर्ध्वभागे कः वर्णः विराजते ?

II पूर्णवाक्येन उत्तरत– (केवलं प्रश्नद्वयम्) **(1x2=2)**

i राष्ट्रध्वजे के–के वर्णाः विराजन्ते ?

ii केशरवर्णः केषां वीराणां बलिदानं सूचयति ?

iii ध्वजस्थितः केशरवर्णः अस्मान् किं वक्तुं प्रेरयति ?

III उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत– **(½x4=2)**

i 'चक्रम्' इति पदे किम् लिंगम् ?

(अ) पुल्लिंग (ब) स्त्रीलिंग

(स) नपुंसकलिंग (द) किमपि न

ii 'जीवनपर्यन्तम्' इत्यर्थे गद्यांशे किम् पदम् प्रयुक्तम् ?

(अ) आजीवनं (ब) बलिदानं

(स) स्वप्राणान् (द) विलसति

iii 'सैनिकः' इति पदे का विभक्ति ?

(अ) तृतीया (ब) प्रथमा

(स) द्वितीया (द) पंचमी

iv 'सुन्दरं नीलवर्णं' अनयोः पदयोः विशेष्य पदं किम् ?

(अ) सुन्दरं (ब) नीलम्

(स) वर्णम् (द) नीलवर्ण

प्र0 2 अधोलिखितां प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत– **(½x10=5)**

(निम्नलिखित वर्णोच्चारणों का उचित विकल्पों से उत्तर दीजिए)

i एतेषु कण्ठ्य वर्णः कः ?

(क) ख् (ख) च्

(ग) ल् (घ) ज्

ii कस्य वर्णस्य उच्चारणस्थानं कण्ठोष्ठौ अस्ति ?

(क) उ (ख) ए

(ग) म् (घ) ओ

iii एतेषु वर्णेषु कः वर्णः तालव्यः अस्ति ?

(क) च् (ख) प्

(ग) क् (घ) ट्

iv 'ट्' इति वर्णस्य उच्चारणस्थानं किम् ?

(क) मूर्धा (ख) तालु

(ग) दन्तः (घ) नासिका

v कस्य वर्णस्य उच्चारणस्थानं ओष्ठः अस्ति ?

(क) छ् (ख) प्

(ग) तालुः (घ) दन्तः

vi एतेषु वर्णेषु कः वर्णः कण्ठ्यः **न** अस्ति ?

(क) क् (ख) ग्

(ग) च् (घ) ह्

vii 'र्' इति वर्णस्य उच्चारणस्थानं किम् ?

(क) मूर्धा (ख) कण्ठः

(ग) दन्तः (घ) ओष्ठः

viii एतेषु वर्णेषु कः वर्णः नासिक्यः अस्ति ?

(क) ख् (ख) ङ्

(ग) भ् (घ) ई

ix 'नकुलः' अस्मिन् पदे कः वर्णः कण्ठ्यः अस्ति ?

(क) क् (ख) न्

(ग) ल् (घ) उ

x एतेषु वर्णेषु कः वर्णः तालव्यः **न** अस्ति ?

(क) ङ् (ख) ज्

(ग) क् (घ) ओ

प्र0 3 अधोलिखितानि प्रश्नानां उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत– **(½x10=5)**

(निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर उचित विकल्पों चुनकर दीजिए)

i) संस्कृत वर्णमाला में **कुल** अक्षरों की संख्या ———— होती है।

(क) 46 (ख) 33

(ग) 13 (घ) 63

ii) अन्तस्थ वर्णो की संख्या ———— होती हैं

(क) 4 (ख) 5

(ग) 3 (घ) 12

iii) निम्न में से ——— स्वर वर्ण है।

(क) क् (ख) छ्

(ग) ब् (घ) इ

iv) इन में से ——— दीर्घ स्वर है।

(क) ऊ (ख) ऌ

(ग) उ (घ) ए

v) 'स् ष् श् ह्' वर्णो को ———— कहते हैं।

(क) ऊष्म (ख) अन्तस्थ

(ग) स्वर (घ) स्पर्श

vi) संस्कृत वर्णमाला में कुल कितने **स्वर** हैं ?

(क) 10 (ख) 12

(ग) 13 (घ) 14

vii) निम्न में से कौन–सा संयुक्त व्यंजन है ?

(क) क् (ख) क्ष्

(ग) म् (घ) त्

viii) 'ङ' किस वर्ग का व्यंजन है ?

(क) च वर्ग (ख) ट वर्ग

(ग) क वर्ग (घ) प वर्ग

ix) ईश्वरः = ई + श् + —— + अ + र् + अः

(क) व् (ख) ब्

(ग) व (घ) प्

x) 'च वर्ग' का तृतीय वर्ण कौ–सा है ?

(क) छ् (ख) ज्

(ग) झ् (घ) च्

प्र0 4 अधः प्रदत्तानां क्रियापदानां त्रिषु पुरुषेषु, वचनेषु च लट्–लकारस्य रूपाणि लिखन्तु– **(½x10=5)**

(अधोलिखित लट्–लकार के धातुरूपों को तीनों पुरुषों और तीनों वचनों में लिखिए–)

(क) भू – धातु , लट्लकारः

पुरुषः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भवति		भवन्ति
मध्यमपुरुषः		भवथः	
उत्तमपुरुषः			भवामः

(ख) इष् – धातु , लट्लकारः

पुरुषः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः		इच्छतः	
मध्यमपुरुषः	इच्छसि		इच्छथ
उत्तमपुरुषः		इच्छावः	

----000----